

ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ»

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА ПЛЕЦЬКОГО В
ОСВЕНЦІМІ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК В М. ЕЛЬБЛОНГ
СОПОТСЬКА ВИЩА ШКОЛА

AKADEMIA
NAUK STOSOWANYCH
w ELBLĄGU

SOPOCKA
SZKOŁA WYŻSZA

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Збірник тез доповідей за матеріалами
IV Міжнародної науково-практичної конференції

Мукачево
16 травня 2024 року

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «16» травня 2024 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції (16 травня 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. 488 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми менеджменту, індустрії гостинності, суспільно-географічних та культурологічних досліджень.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, професор;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

СІМ'ЄЮ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	96
ІВАНОВА В.В., ПРОДАН Є.О. ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	99
ІВАНОВА В.В., ШКІРЯ Я.М. ВИХОВАННЯ СЕНСОРНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	101
ІЛЬНИЦЬКА М.І., ХОМА О. М. РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ.....	104
КІСІЛЬ І. Р., ГАЙДИС В. І., РОСТИКУС Н. П. СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	106
КАРАБИН Р.М., МОЛНАР Т.І. РОЛЬ ПОЗАУРОЧНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	108
КАС'ЯНЕНКО О.М., БЕЛЕНЬ А.Р. СПЕЦИФІКА РОБОТИ АСИСТЕНТА ВИХОВАТЕЛЯ В ГРУПІ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ.....	110
КАС'ЯНЕНКО О.М., ДИЧКА М.Ю. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СПРИЙНЯТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	113
КИРЛИК В.В. РОЛЬ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ У РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНО СПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ.....	115
КОВРЕЙ Д.Й., МЕДВЕ М.О. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА.....	117
КОГУТИЧ М.В., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ЗАСТОСУВАННЯ ПОШУКОВИХ ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	120
КОРОЛОВИЧ В. В., ФЕНЧАК Л. М. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	122
КУДИРКО О.В. АКТУАЛЬНІ НАВИЧКИ ШКОЛЯРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	124
КУЗЬМА О.І., ХОМА О. М. РОЛЬ ТА ЗАВДАННЯ АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ІНКЛЮЗИВНИМ НАВЧАННЯМ.....	126
КУЗЬМА-КАЧУР М.І. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»	128
ЛЕНДЕЛ В.В. ІНТЕРАКЦІЯ І СПІЛКУВАННЯ У СОЦІАЛЬНІЙ ТЕОРІЇ І.ГОФМАНА	130
ЛІБАК Н. А. ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	133
МАХЛИНЕЦЬ Е.В., КОБАЛЬ В.І. МНЕМОТЕХНІКА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	135
МИКУЛІНА А. К., АРДЕЛАН Я.О., БОБРУШКО Н.В. ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	137
МІШКУЛИНЕЦЬ О.О., БОБАЛЬ І.І. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В УМОВАХ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОГО УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ.....	139
МІШКУЛИНЕЦЬ О.О., ПОПАДИНЕЦЬ А.С. ТОЛЕРАНТНІСТЬ МОЛОДШИХ	

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Освітнє середовище становить той виховний простір, у якому здійснюється педагогічно організований розвиток особистості. Оригінальний підхід до проєктування освітнього середовища на основі моделювання його провідних типів розробив В. Левін. Визначаючи освітнє середовище як систему умов формування особистості за заданим зразком, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні, він розглядає це поняття як родове для понять «сімейне середовище», «шкільне середовище» тощо [2].

Алгоритм проєктування освітнього середовища формування культури безпеки життєдіяльності старших дошкільників у ЗДО складається з етапів, інваріантних для різних структур освітнього менеджменту: соціального замовлення; рівня диференціації культури безпеки життєдіяльності дітей у ЗДО; конструювання системоутворювальних чинників; моделювання предметного середовища в ЗДО; визначення механізмів реалізації технології формування культури безпеки життєдіяльності дошкільників; аналізу ефективності освітнього процесу в ЗДО.

Вважаємо, що проєктування освітнього середовища формування культури безпеки життєдіяльності в дітей старшого дошкільного віку буде ефективним за дотримання таких умов: взаємодія учасників освітнього процесу; предметне розвивальне середовище; педагогічна технологія формування культури безпеки життєдіяльності в дітей старшого дошкільного віку.

Література:

1. Гавриш Н. Проектна модель організації освітнього процесу. *Дошкільне виховання*. 2009. № 6. С. 9–11.
2. Ващенко Л. М. Управління освітніми проєктами. *Метод проєктів: традиції, перспективи, життєві результати*: збірник наукових праць. Київ: Департамент, 2003. С. 34.
3. Карнаух Л. П. Виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі: методичний посібник. Умань : В І Щ «Візаві», 2009. 83 с.

УДК 373.2.015.31-053.4:159.93

ІВАНОВА В.В.,
д-р пед. наук, професор,
професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет
ШКІРЯ Я.М.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 012 Дошкільна освіта,
Мукачівський державний університет

ВИХОВАННЯ СЕНСОРНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Невід'ємною умовою успішного загального розвитку дитини є набуття нею чуттєвого досвіду в перші три роки життя, адже ранній вік – це період, коли дитина інтенсивно вбирає в себе соціальний досвід людства.

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Дослідженню проблем сенсорного розвитку дітей раннього віку на основі організації системи виховної діяльності особистості дитини раннього віку присвячені наукові студії Д. Альтхауз і Е. Дум, Л. Артемовою, А. Богуш, А. Бондаренко, Л. Васильєвої, Л. Венгер, Н. Грамою, Т. Дроновою, Л. Каплан, В. Котирло, С. Кулачківської, С. Ладивір, З. Максимової, Л. Олійник, Е. Пилюгіної, Л. Сисоєвої, Н. Тріщун

В останні десятиліття проблема виховання сенсорної культури у дітей раннього віку привертає до себе увагу як теоретиків так і педагогів-практиків.

Ранній вік – період інтенсивного освоєння дитиною різних видів діяльності та розвитку особистості. Цей вік характеризується, як період активного експериментування дитини з предметним світом. Усе, що оточує малюка – речі, що належать дорослим, іграшки, тварини, рослини, вода, пісок і багато іншого – викликає в нього інтерес. Він любить досліджувати нові предмети, експериментувати з різноманітними речовинами і матеріалами: водою, піском, снігом, глиною, фарбами. У процесі такого дослідження розвивається допитливість малюка, розширюються його уявлення про навколишній світ, дитина набуває багатого чуттєвого досвіду, отримує потужний імпульс для розвитку інтелекту.

Важливо пам'ятати, що формування інтелектуальної сфери дитини здійснюється не тільки за цілеспрямованого керівництва дорослих, а й у вільній, самостійній практичній діяльності. У процесі вільного експериментування дитина отримує нову, часом несподівану для неї інформацію, встановлює практичні зв'язки між власними діями та явищами навколишнього світу, здійснює свого роду відкриття. Роль дорослого в цьому процесі полягає не в тому, щоб відразу ж показати, як потрібно робити правильно, а в тому, щоб стимулювати інтерес малюка до предметів, спонукати до самостійного дослідження, підтримувати його допитливість.

Саме на цьому етапі приходиться на допомогу сенсорне виховання – послідовне планомірне ознайомлення дитини із сенсорною культурою людства [1]. На першому році життя основне завдання полягає в наданні дитині достатнього багатства і різноманітності зовнішніх вражень, розвитку уваги до властивостей предметів. Коли в малюка починають формуватися хапальні рухи, до цього завдання приєднується ще одне – необхідно допомогти дитині пристосувати хапальні рухи до форми предмета, його величини та положення в просторі. Поступово таке пристосування призведе до того, що ці властивості почнуть набувати для малюка певного значення.

Сенсорне виховання в цей період – основний вид виховання взагалі. Забезпечуючи приплив дедалі нових вражень, воно стає необхідним не тільки для розвитку діяльності органів чуття, а й для нормального загального фізичного та психічного розвитку дитини. Відомо, що в умовах обмеженості припливу вражень немовлята відчують «сенсорний голод», що призводить до значних затримок загального розвитку.

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

На другому-третьому році життя завдання у змісті сенсорного виховання істотно ускладнюються. Хоча дитина раннього віку ще не готова до засвоєння сенсорних еталонів, у неї починають накопичуватися уявлення про колір, форму, величину та інші властивості предметів.

Важливо, щоб ці уявлення були досить різноманітними. А це означає, що дитину слід знайомити з усіма основними різновидами властивостей – шістьма кольорами спектра (блакитний колір слід виключити, тому що діти погано відрізняють його від синього), білим і чорним кольором, з такими формами, як коло, квадрат, овал, прямокутник.

Знайомлячи дітей з різними властивостями предметів, не слід домагатися запам'ятовування і вживання їхніх назв. Головне, щоб дитина вміла враховувати властивості предметів під час дій з ними. Достатньо, щоб діти навчилися правильно розуміти слова: «форма», «колір», «такий самий».

Виняток тут становить ознайомлення з величиною предметів. Величина не має «абсолютного» значення. Вона сприймається тільки в порівнянні з іншою величиною. Предмет оцінюється як великий порівняно з іншим предметом, який у цьому випадку є маленьким. І це відношення може бути зафіксоване тільки в словесній формі.

Щоб привернути увагу дитини раннього віку до властивостей предметів, виробити стійкі уявлення про ці властивості, доцільно організувати такі дії з предметами, під час яких для одержання потрібного результату потрібно зіставити предмети за формою, величиною, установити їхній збіг або розбіжність. Таке зіставлення спочатку діти не можуть виконати візуально. Тому їм пропонують накладати предмети один на одного, щоб порівняти за формою і величиною, прикладати їх впритул один до одного, порівнюючи кольори. Від зовнішніх прийомів зіставлення діти поступово відходять і переходять до зіставлення на око. Це дає їм можливість встановлювати тотожність і відмінність за зовнішніми властивостями і між такими предметами, які не можна накладати один на одного або прикласти впритул (наприклад, між об'ємними предметами).

До трирічного віку завершується підготовчий етап сенсорного виховання дитини, і далі починається організація систематичного засвоєння нею сенсорної культури [3].

Говорячи про сенсорне виховання в ранньому дитинстві, можна зазначити, що розвиток органів чуття в дітей раннього віку проходить дуже інтенсивно. Головною складовою повноцінного розвитку дітей у ранньому віці є сенсорний розвиток.

У зв'язку з цим можна виділити основні завдання в сенсорному вихованні дітей раннього віку:

1. На першому році життя це збагачення дитини враженнями. Слід створити для малюка умови, щоб він міг стежити за рухомими яскравими іграшками, хапати предмети різної форми і величини.

2. На другому-третьому році життя діти повинні навчитися виділяти колір, форму і величину як особливі ознаки предметів, накопичувати уявлення про

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

основні різновиди кольору і форми та про відношення між двома предметами за величиною.

Сенсорне виховання, спрямоване на формування повноцінного сприйняття навколишньої дійсності, слугує основою пізнання світу, першим щаблем якого є чуттєвий досвід. Актуальність будь-яких питань, пов'язаних із сенсорним вихованням дітей, зумовлена тим, що дошкільний вік є сенситивним періодом для розвитку здібностей. Втрати, допущені в цей період, непоправні повною мірою в подальшому житті. До сенсорних здібностей зазвичай відносять здібності, що проявляються у сфері сприйняття предметів та їхніх властивостей. Вони становлять ніби фундамент розумового розвитку дитини, як відомо, сприйняття – перша сходинка пізнання світу, на основі його будуються пам'ять, мислення, уява. Відіграючи таку важливу роль у розумовому вихованні, розвиток сенсорних процесів має водночас суттєве значення для вдосконалення практичної діяльності дитини [2].

Пошук методів і прийомів взаємодії з дітьми з організації їхнього чуттєвого досвіду, мовленнєвого розвитку, зі створення необхідного предметно-розвивального середовища – провідні напрямки роботи педагога та дорослих із формування сенсорної культури дітей раннього віку.

Література:

1. Грама Н.Г. Сенсорне виховання дітей раннього віку. *Альманах*. Одеса : ПНПУ ім. К.Д.Ушинського. 2016.
2. Денисенко Т. А. Сенсорно-пізнавальний розвиток дітей раннього віку, як передумова формування обдарованої особистості. Київ : Освіта та розвиток обдарованої особистості, 2013. № 11. С. 47–52.
3. Кондратова В.В. Виховання сенсорної культури. *Розумове виховання дошкільників*. К. : Рад. шк., 1979. С. 9-12.

УДК 373.015.31:373.016:811.161.2:82(043.2)

ІЛЬНИЦЬКА М.І.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет

ХОМА О. М.,

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри
теорії та методики початкової освіти,

Мукачівський державний університет, Україна

РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ

У Законі України «Про освіту» сформульовано мету, яка передбачає всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей ...[3]. Для її реалізації вкрай важливо на уроках мовно-літературної освітньої галузі збагачувати активний словник молодшого школяра, розвивати зв'язне мовлення,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>